

MÜZİK ALANINDAKİ KURUMSALLAŞMADA YAŞANAN KAOS NASIL AŞILABİLİR?

Şefik KAHRAMANKAPTAN

Kültür ve Sanat Yazarı

GİRİŞ

Harp başlangıcında yapılan hata, harp boyunca devam eder. Siz bu harbi kazanabilirsiniz ama o hatalarla malûl olarak... Müzik alanındaki kurumsallaşmada da durum böyle. Sonuç olarak günümüzdeki kaosu yaşamaktayız.

Kurumsallaşma kavramı müzikte hem eğitimi, hem de icra alanını, dolayısıyla üniversiteleri ve Devlet Sanat Kurumlarını kapsıyor.

Başlangıçta, Erken Cumhuriyet Dönemi'nde büyük çabalarla kurulmuş ilk konservatuvar (1936) ve müzik öğretmeni yetiştiren bir MMM (1924), vardı. Sayı arttıkça, kurulan yeni okullar ve statüleri de çeşitlendi.

Şu anda 49 tane Konservatuvar, bir Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi bulunuyor. Üniversitelerin Güzel Sanatlar Fakülteleri 'nde 16 tane Müzik Bölümü var. Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde 24 tane Müzik Eğitimi

Ana Bilim Dalı yer alıyor. Alanla ilgili bir de üniversite kuruldu: Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi. Güzel Sanatlar Liseleri'nin sayısı da 105. Konservatuvarların bazılarında ilk-ortaöğretimden itibaren öğrenci alımı yapılabilmektedir.

Ama önemli olan sayılar değildir. Önemli olan eğitimin kalitesi ve belirli bir standardın altına düşmemesi gereğidir. Kalitenin sağlanabilmesi de, tek tek bu çatıların altında mümkün olamamaktadır.

Sistemin tüm olarak gözden geçirilmesi ve toplumla, saha ile ilişkinin kurulması gerekmektedir.

Birinci öncelik toplumda sanata, müziğe karşı duyarlılığın artırılmasıdır. Bunun da yolu, ilköğretimden itibaren sanat dersi konularak, sınıfların düzeyine göre hazırlanmış kitaplarla öğrencilere sanat dalları hakkında bilgilerin verilmesinden geçmektedir.

Müzik eğitimi alanındaki karmaşa, konservatuvarların 12 Eylül döneminde YÖK'ün kuruluşu sonrası üniversiteler çatısı altına alınmasıyla başlamıştır. Mevcut konservatuvar öğretmenlerine akademik unvanlar dağıtılmış, çalgıcı yetiştiren öğretmenlerin bazılarına bir gecede doçent, profesör unvanları dağıtılması öğretim kadroları arasına nifak sokmuş, tüm öğretim üye ve görevlilerinin pozitif bilim dallarındaki akademik ilerleme koşullarına uymaları beklenmiştir. Yani bir viyoloncelciden, bir fizik akademisyeninin yapması gerekenler beklenmiştir!

Sonuçta gelineen noktada dikkatimi çeken sonuçlardan biri şudur: Bir yılın birbirine benzeyen, birbirini kaynak gösteren, akademik standartlara sadece biçimsel olarak uygunluk gösterebilen, üç-beş sayfalık yüksek lisans tezleriyle master derecesi alan mezunlar... Sonrasında da eğer icracı ise sanatta yeterlilik. Ama sanatta yeterlilik, konservatuvar değil de, MSSF bünyesinde yapılabilmişse doktora derecesi olarak kabul ediliyor.

Konservatuvarlar öncelikle icracı yetiştiren okullar olduğu için ana eğitimci kaynağı, orkestralar ve opera evleridir. Bu gerçek gözardı edilerek kurumsallaşmanın yaygınlaştırılması yoluna gidilmiştir. Üniversite ve konservatuvar bulunan pek çok ilde, orkestra bulunmamaktadır. 49 konservatuvarın pek çoğu eğitimci sıkıntısı içindedir.

DOBGM'nün web sitesine girin, teşkilat şemasına baktığınızda gri ile gösterilen üç müdürlük görürsünüz. Gaziantep, Sivas ve Van. Bu müdürlüklerin kurulması, Bakanlar Kurulu'na kabul edilmiş, karar Resmî Gazete'de yayımlanmış, kadroları çıkarılmıştır. Ne zaman? 2001 yılında... Şimdi 2023'teyiz... Bu müdürlükler kurulmuş, kadrolara vize verilmiş ve etkinliklerine başlamış olsa, o üç ildeki konservatuvar veya muadili müzik okulları için gerekli öğretmen kaynağı da bulunmuş olacaktı. Çünkü teorik olarak opera orkestralarına müzisyenler sınavla alınmakta ve çalgılarında ders verebilecek düzeye sahip bulunmaktadır.

Halen bazı konservatuvarlarda adama göre iş icat edilebilmekte, uluslararası alanda geçerliliği bulunmayan sertifika programları açıldığı görülmektedir.

Tıp fakültesi bulunan üniversitelerde genellikle rektörler bu alandan seçilmektedir. Son yıllarda başka bilim dallarından, ya da ilahiyatçılardan seçilenler dikkati çekmektedir. Ancak, âdeta padişah yetkileriyle donatılmış rektörlerin genellikle konservatuvarlara önem vermediği, gereksinimlerini karşılama yolunda gerekli ve yeterli ilgiyi göstermediği görülmektedir. Kişiyi neredeyse ayakkabı numarasına kadar tanımlayan bilgilerle açılan kadrolara yetersiz elemanların alınması, bazı Rektör ve Konservatuvar Müdürlerinin haklar ve kadro konusunda kişiyi “sevip sevmeme” gibi ölçütlerle hareket etmeleri, bu durumların denetlenmemesi, âdeta özendirilircesine YÖK tarafından göz ardı edilmesi, bazı müdahalelerin “yukarlardan” gelen istekleri karşılamak üzere yapılması önemli bir sorundur.

Rahmetli Muammer Sun hocamızın, Ankara Devlet Konservatuarı’ndan mezuniyetinin 50. yılında düzenlenen törende yaptığı konuşmada bir önerisi vardı. Bu sistem böyle devam edecek ise, tüm konservatuvarların üniversite çatıları MSSF olarak yer almasıyla, diğer fakültelerle eşit söz hakkına sahip olabilmelerinin sağlanabileceğine dikkati çekmişti. Çünkü halen konservatuvarlar, üniversitelerde “yüksekokul” statüsünde yer almakta ve eşit temsil olanağından yararlanamamaktadır.

Konservatuvarlarda ister teori, ister icra bölümlerinde olsun, öğrencilerin hem Batı hem Türk müzik kültürünü edinmeleri idealdir. Ancak bazı üniversitelerdeki konservatuvarlarda Türk Müziği Bölümleri açılırken, uygulamada dengenin sağlanamadığı görülmektedir. Öğrencilerin tamamının Batı müziği yanında Türk halk ve geleneksel müzikleri hakkında belirli düzeyde bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.

Müzik öğretmeni yetiştiren okullarda da çeşitliliğin artması, değişik standartlara ve karışıklığa yol açmıştır. Öyle ki, öğretmen olarak yetiştirilmiş bir müzikçi, icracı yetiştiren konservatuvara çalgı öğretimi yapmak üzere alınabilmekte, akademik ünvanları verilerek yükseltilebilmektedir. Bu duruma YÖK de göz yummakta ve yaşanan karmaşayı görmezden gelmektedir. Müzik öğretmeni yetiştirme alanındaki tüm uygulama ve mevzuat derinlemesine incelenerek yenilenmeli ve düzgün bir standart sağlanmalıdır.

Tüm örgütlenmenin yeniden gözden geçirilerek, müzik alanında yükseköğretimdeki eğitim kurumlarının amacına göre örgütlenme ve program olarak standardize edilmesi gerekmektedir. Bu panelde

dinlediğimiz Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektör Yardımcısı, Müzik ve Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Barış Demirci'nin öğretmenlik mesleği ve ülkedeki durum hakkındaki konuşmasında yaptığı saptamalar gayet gerçekçidir. Diğer yandan gene panelde dinlediğimiz Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürü Ömer Faruk Belviranlı, kendi yapılarının Anadolu kentlerindeki topluluklarla birlikte çok geniş bir örgütlenmeyi kapsadığını anlattı. Bu yapının da yeniden gözden geçirilmesi, devlet orkestralarının kurulacak ayrı bir genel müdürlük çatısı altına alınması, ilgili mevzuatın müzisyenlerin haklarını zedelemeyecek biçimde günün ve sanatın koşullarına göre yeniden düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Devlet Sanat Kurumları'nda halen uygulanmakta olan mevzuatın da verimliliği arttıracak, yetkin ve yeterli olanların özendirileceği, hak edenin sanatsal yükselmesinin önünün kesilmeyeceği biçimde düzenlenmesi için ciddi çalışma yapılması bir gerekliliktir.

Her yeni siyasal dönemin, kendinden önceki dönemde yapılmış çalışmaları, hazırlanmış projeleri gözardı etmesi Türkiye'ye önemli zaman kaybettirmektedir. Örneğin, 2002 yılında Kültür Bakanlığı'nca Ankara'da yabancı orkestra ve opera evi yöneticilerinin de katıldığı sempozyumun bildirileri "Devlet Müzik ve Sahne Sanatları Kurumlarının Yapılanma ve İşleyişinde Çağdaş Modeller" başlıklı tam 701 sayfalık kitapta toplanmıştır. Bilmem aradan geçen 21 yılda gelip geçen ilgili bakanlık yöneticilerinden kaç tanesi bırakın okumayı, bu kitaba göz atmıştır?

SONUÇ

Sanatın siyaset ötesi bir olgu olduğu dikkate alınarak, gerek müzik öğretmeni, gerekse icracı ve teorisyen-besteci yetiştirme bağlamında yeni bir örgütlenme modelinin geliştirilmesi şarttır. Buna koşut olarak devlet sanat kurumlarında da yeni örgütlenme modeli oluşturularak uygulamaya konulmalıdır.